Пам'ятайте про Україну!

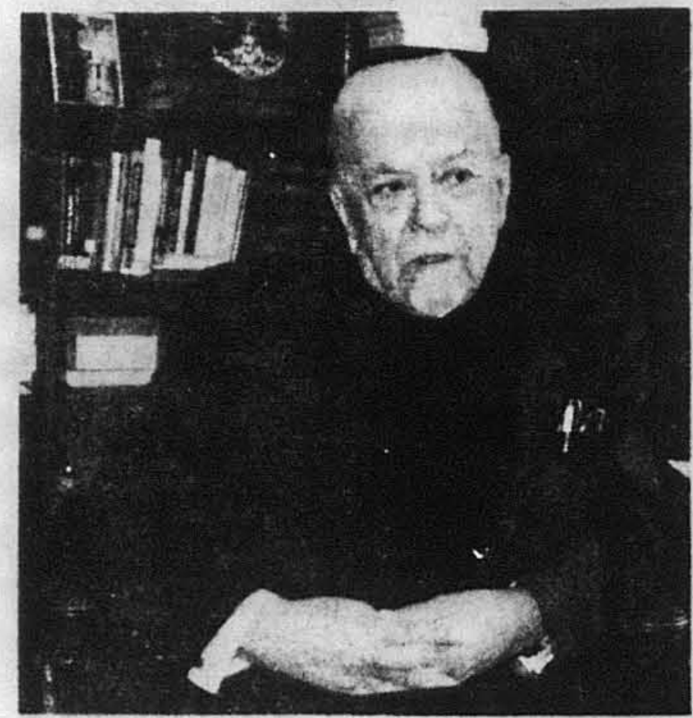
СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St, Jersey City, N J 07302
Телефони: (201) 434-0237, (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227 4125
УНСоюз (201) 451 2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК XC. Ч. 81. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 30-го КВІТНЯ 1983 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, APRIL 30, 1983 No. 81. VOL. XC.

ПРЕЗИДЕНТ І ВІЦЕПРЕЗИДЕНТ ВІТАЛИ МИТРОПОЛИТА

Владика-Митрополит Мстислав за своїм робочим столом в день 85-річних уродин.

(фото: Рома Сохан-Гадзевич)

Савт Бавнд Брук, Н.Дж. — Блаженніший Митрополит Мстислав Скрипник, глава Української Православної Автокефальної Церкви в ЗСА і діяспорі, у своє світле 85-річчя, що припало на неділю, 10-го квітня цього року, дістав багато привітів з усього світу від вірних своєї Церкви, від людей доброї волі з інших деномінацій і від Президента та Віцепрезидента Америки.

У середу, 13-го квітня ц.р., президент Роналд Реген писав з Білого Дому:

„Дорогий Архиепископе Скрипник!

Складаю мої найсердечніші побажання з нагоди відзначення Вами цієї особливої річниці. Приємно Ненсі й мені зложити Вам наші добрі бажання з нагоди цієї оказії, коли Ви відзначуєте роки, що Ви їх присвятили для духовного добробуту інших.

Праця Вашого життя є відгук на те особливе покликання, що його мало людей мають привілей почути. Духовна сила нашої нації була кована такими людьми, як Ви, які охоче присвятили себе Божій праці. Приносячи утіху й спокій людському духу, Ви допомогли у справі зміцнення фундаментів віри, яка для людства є найжиттєвішою перевагою. Нехай благословить Вас Бог і держить Вас у Своїй опіці.

Відданий
Роналд Реген".

Дев'ять днів пізніше, 22-го квітня, вже з іншої нагоди, — не радісної, а трагічної, — Блаженніший Митрополит дістав листа від віцепрезидента Джорджа Буша, де він пише про голокост України:

„Дорогий Архиепископе!

Великій громаді Українців в ЗСА та у вільному світі висловлюю моє найглибше співчуття з приводу 50-ої річниці Великого голоду. Ви згадуєте тепер трагічну річницю в історії Вашого народу. Я також поділяю з Вами Ваше горе.

Пам'ять про цю жахливу подію нехай буде з нами сьогодні та у всі дні нашого життя, щоб майбутні покоління не допустили до її повторення.

Моя дружина Барбара ділить зі мною Ваше горе і ми обоє молимось за душі жертв та їхніх родин, що зазнали мук цієї жахливої події.

Відданий
Джордж Буш".

Надруковано підручну книжечку про народні звичаї

Торонто, Канада. — Тут, минулого року, Виховна комісія Світової Федерації Українських Жіночих Організацій видала настільну книжечку, що розподіляється на дві частини: 1) „Українські народні звичаї в сучасному побуті", авторства Лесі Храпливої-Щур та 2) „Рушники" — авторства Ярослави Туркало, яка для цієї частини намалювала різнорідні рушники. Мистецьку чепурну обкладинку для цієї книжечки виконала Ніна Мудрик-Мриц, а надруковано її в торонтонській друкарні „Київ".

У першій частині цієї книжечки — „Українські народні звичаї в сучасному побуті" Л. Храпливої-Щур у стислій, сконденсованій формі, у поодиноких розділах, передає українські народні звичаї під час осінніх, зимових, весняних, літніх і родинних свят, подає щоденний побут та примінення українських народних звичаїв у сучасному побуті.

Я. Турко в другій частині книжечки „Українські рушники" пише про їхнє ритуальне і побутове призначення, узори на них, кольори і розміщення мотивів — в залежності від цього з яких околиць вони походять.

У справі книжки слід звертатися до: Mrs. Oksana Sokolyk, 50 Delaware Ave., Toronto, Ont. M6H 2S7.

Польський режим протестує проти американських радіомовлень

Варшава, Польща. — Польський уряд ген. В. Ярузельского публічно оскаржив американський уряд за буцім то „агресивні і наклепницькі радіомовлення" таких американських радіостанцій, як „Голос Америки" і „Радіо Вільна Европа". Ціллю тих радіомовлень, в опінії польського агентства ПАП, є „дестабілізація загальної ситуації в Польщі".

Американський шарже д'аффер у Варшаві, Герберт Вилгіс, був негайно викликаний до міністерства закордонних справ, де йому зачитано „офіційний протест".

Останній американський амбасадор в Польщі, Франсис Дж. Міген, виїхав з Варшави ще минулого року на протест проти переслідування польської робітничої спілки „Солідарність". Новий американський амбасадор, Джан Скенлан, більше як півроку на апробату його польським урядом.

Першим кроком звернення проти Америки є заборона бібліотеці при американській амбасаді „провадити будь яку зовнішню діяльність", а передовсім показувати американські фільми та телевізійні програми для поляків.

ВИМІНА ЛИСТІВ У СПРАВІ ВШАНУВАННЯ ЖЕРТВ ГОЛОДУ

Для загального відома читачів щоденника „Свобода" поміщуємо тут копії листування поміж головою Крайового Громадського Комітету для вшанування пам'яті жертв Великого голоду в Україні в 1932-33 (КГК) проф. д-ром Петром Стерчом та ред. Ігнатом Білинським, екзекутивним віцепрезидентом Українського Конгресового Комітету Америки (УККА), у справі співпраці. Усі ці матеріяли, два листи і дві відповіді на них, переслано до редакції від КГК. — Ред.

2-го лютого 1983 р.

До
Хвальної Екзекутиви
Українського Конгресового Комітету Америки
на руки Вш. п. Ігната Білинського, Екзекутивного віцепрезидента,
203 Друга Авеню,
Ню Йорк, Ню Йорк 10003

Вельмишановні Пані й Панове!

В дусі рішень основуючих зборів Крайового Громадського Комітету в ЗСА для Вшанування Пам'яті жертв Великого Голоду в Україні в 1932-33 рр. маю шану запросити Вас до співпраці у загальногромадському всекрайовому вшануванні пам'яті жертв Великого голоду в Україні в його 50-ту річницю.

З огляду на те, що вже заплановано певні імпрези й акції на терені столиці З'єдинених Держав Америки Вашінґтону, просимо зокрема включити в цю діяльність українське Інформаційне Бюро у Вашінґтоні або бодай дозволити представникам нашого Комітету користуватися приміщенням цього бюра у Вашінґтоні.

В надії на Вашу прихильну поставу до нашого прохання, лишаюся з висловами правдивої до Вас пошани

Проф. д-р Петро Стерчо,
голова

14 лютого 1983.

Вельмишановний Пане Докторе!

У відповідь на Вашого листа до Екзекутиви УККА з 2-го лютого 1983 р., дозвольте поінформувати Вас і представників організацій, які творили на Бавнд Бруку „Крайовий громадський комітет для вшанування пам'яті жертв голоду в Україні в 1932-33 рр.", що вже в 1981 році Крайова Рада УККА схвалила широкий плян акцій проти російщення української культури й мови в Україні, на 1982 рік, та відзначення 50-річчя голодової облоги України, на 1983 рік. Цей плян переслала Екзекутива УККА Президії СКВУ, яка схвалила і передала його до здійснення іншим крайовим репрезентаціям у країнах українського поселення.

При кінці 1982 року Крайова Рада проголосила Звернення до української спільноти у ЗСА в справі відзначення 50-річчя голодової облоги України та оформила Крайовий Комітет для здійснення запланованих акцій. Крайовий Комітет для відзначення 50-річчя голодової облоги України очолив відомий громадський діяч проф. Симон Вожаківський, який пережив страхіття штучного голоду в Україні 1933 року.

До речі, в 1932 році в Україні був великий урожай і голоду не було, тому недоцільно пов'язувати 1932 рік з відзначуванням голодово-

(Продовження на ст. 4)

У світі

У СТОЛИЦІ ФРАНЦІЇ Парижі відбулося декілька демонстрацій протесту проти тих чи інших заходів соціялістичного уряду президента Франсуа Міттерана. Останньою демонстрацією був бурхливий похід студентів права по вулицях Парижу, які протестували проти плянованих урядом змін у системі навчання. Під час демонстрації то тут, то там виникали сутички з поліцією, але повідомлень про арешти чи жертви сутичок не було.

ЗІ СТОЛИЦІ ЛИВАНУ Бейруту повідомили, що в середу, 27-го квітня, сирійська артилерія вже другий раз обстріляла ізраїльські бульдозери, які будували військові укріплення в долині Бекка на сході Ливану. Ізраїль обвинуватив Сирію в намаганнях „розпалити атмосферу" під час відвідин Державного секретаря ЗСА Джорджа Шулца на Близькому Сході, який старається допомогти прийти до порозуміння відносно виведення чужинецьких військ з Ливану.

З ГАМБУРҐУ, ЗАХІДНЯ НІМЕЧЧИНА, повідомили, що син заступника Гітлера Рудольфа Гесса, Вольф-Рудіґер Гесс, заявив у середу, 27-го квітня, що він звернеться з проханням до чотирьох окупаційних держав у Берліні, щоб йому дозволили показати своєму батькові сумнівний щоденник Адольфа Гітлера. Гесс заявив, що його батько є єдиною особою, яка може компетентно визначити, чи щоденник є дійсно твором Гітлера.

ЗАХІДНІ КОРЕСПОНДЕНТИ повідомляють зі столиці Філіппін Манілі, що президент цієї країни Фердінанд Маркос звернувся з закликом до філіппінського народу підтримати збройні сили проти лівих мусулманських повстанців на півдні країни. „В цю критичну хвилину ми закликаємо наших братів філіпінців виконати свій недвозначний обов'язок вірности справі національної єдности", — закликав Маркос.

РЕЧНИК ЗАХІДНЬОНІМЕЦЬКОГО міністерства внутрішніх справ заявив, що 68-літній західньонімецький громадянин Гайнц Мольденгавер помер у той час, як службовці східньонімецької митниці на пропускному пункті на кордоні на північний схід від Франкфурту „провчили його". Мольденгавер повертався до Західньої Німеччини після одноденного перебування у Східній Німеччині. Речник міністерства також сказав, що міністерству не відомі інші подробиці цього інциденту. Це була вже така третя смерть за несповна три останні тижні.

НЕДАЛЕКО ЕКВАДОРСЬКОГО міста Кунчі на панамериканську автостраду зсунувся обвал, присипавши чотири автомобілі і три автобуси, наповнені людьми, які їхали на працю. Двадцять мертвих тіл видобуто з-під обвалу, але офіційні особи еквадорської поліції заявили, що щонайменше 100 осіб похоронені під тисячами тонн землі і каміння.

ВОЄННІ НОРВЕЗЬКІ КОРАБЛІ і літаки почали полювання за таємничими підводними човнами, які мали появитися 30 миль від пристані, де знаходиться штаб морських сил. Адм. Гаакон Бярне Еллінґсен, координаційний офіцер норвезького штабу оборони, заявив, що поява чужоземних підводних човнів у водах Норвеґії і Швеції є напевно у зв'язку із запланованими морськими маневрами північної фльоти НАТО, що мають відбуватися в короткому часі. Норвезький міністер оборони Андерс Сіястаад не хотів підтвердити, що згадані „таємничі" підводні човни є совєтського походження.

ЗСА ПРОПОНУЮТЬ ІЗРАЇЛЕВІ ПРИЙНЯТИ АРХИЄПИСКОПА ТРІФУ

Вашінґтон. — Департамент справедливости звернувся формально до ізраїльського уряду, щоб він прийняв до себе колишнього симпатика нацистів, а тепер архиєпископа Румунської Православної Церкви Валеріяна Тріфу, якого суд позбавив американського громадянства і наказав покинути країну. Багато країн, до яких звертався архиєпископ В. Тріфа і його помічники, відмовили його прийняти з огляду на „антигуманну діяльність" під час Другої світової війни". Згідно зі свідченням свідків на суді В. Тріфа „ініціював антижидівські погроми" в Румунії.

Американські чинники, які ще досі нікого „не видворили" до комуністичних країн, тимбільше до Совєтського Союзу, шукають країну, яка б погодилася прийняти румунського духовника. Швайцарія, Західня Німеччина й Італія відмовились видати йому візу, — заявив Ніл М. Шер, діючий директор Бюра спеціяльних інвестиґацій в Департаменті справедливости, який тепер перебуває в Ізраїлі. Румунія досі не займала до цієї справи жадного становища і не висловлювала претенсій на видачу В. Тріфи. „Ми нав'язали зв'язки з багатьма іншими країнами світу і шукаємо виходу з цього нелегкого положення", — заявив Шер.

Він відмовився відповідати на запитання, як реагували ізраїльські чинники на його пропозицію, але один з речників Ізраїля Їцак Файнберг, речник ізраїльського міністерства справедливости, заявив кореспондентам, що ізраїльські чинники зустрінуться з М. Шером і передискутують з ним цю й інші справи.

У Вашінґтоні Джан Рассел, речник Департаменту справедливости заявив, що М. Шер не поїхав до Ізраїля тільки із справою В. Тріфи, яка є тільки одною із справ, яку він має порушити у розмові з ізраїльськими чинниками. Ізраїль прийме В. Тріфу тільки тоді, якщо матиме докази його антижидівської діяльности в минулому, щоб могти поставити його перед суд, подібно як це сталося з Адольфом Айхманом, помічником А. Гітлера, — заявив Файнберг.

Андропов дальше говорить про переговори

Москва, СССР. — Совєтський лідер Юрій Андропов заявив у середу, 27-го квітня, що ЗСА і Совєтський Союз наблизилися до вирішальної хвилини, коли невдача переговорів про заборону озброєнь в космосі причиниться до більшої гонки озброєнь.

Андропов зробив свої коментарі у формі відповіді групі американських учених, які проводять кампанію за заборону виведення зброї в космос. Минулого місяця американські вчені вислали телеграму до Андропова з закликом до всіх країн з космічними програмами не виводити зброї в космічний простір.

Андропов у своїй відповіді, опублікованій офіційним агентством ТАСС, говорить про „особливо небезпечні наслідки насичення космосу смертоносною зброєю". Він відзначає, що Совєтський Союз ще в 1981 році вніс в ОН законопроєкт договору про заборону виведення будь-якої зброї в космічний простір.

Тепер Андропов повторює: „Або зацікавлені держави сядуть за стіл переговорів без зволікань, щоб розпочати укладення договору про заборону розміщення в космосі зброї будь-якого типу, або гонка озброєнь розіллється в космічний простір".

Тоді, як Андропов заявляв про заборону розміщення будь-якої зброї в космосі Державний департамент повідомив, що Совєтський Союз вже давно розробляє свою військову космічну програму і є лідером у створенні супутників-перехоплювачів ракет і супутників-винищувачів космічних об'єктів інших країн.

Речник Державного департаменту Аллен Ромберг заявив: „Совєтський Союз має єдиний у світі вже в дії перехоплювач АСАТ, який продовжує вдосконалювати", вживаючи скорочення АСАТ для системи зброї винищування супутників. „Це і в додатку широкий розмах їх іншої військової діяльности в космосі робить їхню позу чемпіона миру в космічному просторі найчастішою брехнею", — пояснив Ромберг.

В Америці

ДЕЙВИД СТОКМЕН, ДИРЕКТОР бюджету в Уряді Роналда Реґена, намагався пояснити пляни медичного забезпчення для безробітних робітників, хоч сам він особисто не є великим прихильником цієї програми, а зглядно противиться такому плянові, який вимагав би додаткових витрат Уряду. Зізнаючи в Конґресі, Д. Стокмен домагався зміни системи забезпечення і оплат працедавців. Він твердить, що при добрій волі працедавців і Уряду можна створити таку програму, яка повністю забезпечить безробітних осіб. Треба змусити працедавців, щоб вони довше платили медичне забезпечення для звільнених робітників. Працюючі робітники натомість повинні також бути обтяжені більшою сумою як досі.

ФЕДЕРАЛЬНІ ЧИННИКИ отримали таку велику кількість зажалень на автомобільну компанію Дженерал Моторс і її вироби, що вони вирішили перевірити деякі скарги і якщо ці скарги покажуться правдивими, заставити компанію усунути завважені недомагання. Водії автомобілів скаржаться не тільки на мотори і трансмісії в автомобілях Дженерал Моторс, але на підміну моторів одної марки на другу. Наприклад, один з покупців заявляє, що він купив дорожчий автомобіль марки Олдсмобил, але пізніше виявилося, що в цьому автомобілі є мотор із Шевролета. Досі федеральна консумпційна комісія не хотіла робити з цього приводу завеликого розголосу, але коли зажалення почали напливати до Вашінґтону масово, вона не мала іншої ради, як переглянути скарги покупців.

ДЕЯКІ ОСОБИ, ЗОКРЕМА професори університетів, правники, журналісти, письменники та інші, скаржаться, що Рада Крайової Безпеки стосує цензуру і вилучує у своєму Департаменті ті документи і приватне листування, які не повинні попадати в руки пересічних людей, які не мають жадного відношення до державних справ. Раніше, за попередніх адміністрацій, — кажуть вчені, — кожний мав змогу студіювати ці речі, робити виписки тощо. Очевидно, — кажуть політичні спостерігачі, — таким чином сила документації й інформації попадала в руки закордонної аґентури, зокрема КҐБ, аґенти якого, під претекстом „вчених" та іншої інтелектуальної „еліти", продіставались до урядових аґенцій і черпали свої інформації з першого джерела.

САХАРОВ МОЖЕ ЕМІҐРУВАТИ

Москва, СССР. — Совєтський вчений фізик-академік Андрей Сахаров розважає можливість виїзду за кордон. Його родина повідомила, що існують надії, що совєтські власті дозволять йому еміґрувати.

Академік Сахаров, якому 61 рік, у поганому стані здоров'я, проживає ізольований в місті Горькому, куди його вислали з Москви в 1980 році за його дисидентську діяльність.

Як відомо, місто Горький є промисловим містом на північ від Москви, в'їзд чужинцям у це місто заборонений.

Невістка Сахарова Ліза Алексєєва Сємйонова, яка живе в Бостоні, заявила в четвер, 28-го квітня, що Сахаров може прийняти пропозицію зайняти тимчасову посаду професора у Віденському університеті.

Друзі Сахарова і родичі були обрадувані, коли совєтський міністер справедливости Владімір Теребілов два тижні тому в інтерв'ю у шведському телебаченні заявив, що якщо Сахаров подасть тепер заяву з проханням еміґрувати „жадних перешкод не буде".

РИЧАРД РАВІЧ, президент Метрополітальної транспортової ради Ню Йорку, повернувшись з Вашінґтону, куди він їздив зізнавати перед сенатською підкомісією транспорту заявив журналістам, що МТА плянує оновити нюйоркські підземки, замінити деякі поїзди, заінсталювати охолодження та провести інші улiпшення. 196 поїздів будуть охолоджувані цього літа, 28 станцій будуть цілковито перебудовані і улiпшені, подорожуючі підземками отримають спеціяльні виказки замість „токенів". Більшу половину коштів на ці колосальні витрати в сумі 821 мільйона долярів, покриє федеральний Уряд з приходу п'ятицентового податку за бензину, а решта докладе МТА.

ЛЕРІ СПІКС, ЗАСТУПНИК пресового секретаря Білого Дому, заявив, що президент Роналд Реген відвідає в скорому часі реґабілітаційний центр в Гюстоні, Тексас, у якому перебувають колишні алькоголіки і наркомани, які перед тим лікувалися по різних льокальних шпиталях. Будучи в Тексасі, Президент виступить з короткою промовою в користь Сенатора Джана Товера, на спеціяльній вечері, метою якої є [illegible] фонди для його передвиборчної кампанії.

З пожовклих листків

ВЕЛИКИЙ ГОЛОД НА СТОРІНКАХ „СВОБОДИ"

Вівторок, 27 вересня 1932

БОЛЬШЕВИКИ ДАЛІ ПОГІРШУЮТЬ СТАНОВИЩЕ СЕЛЯНСТВА

НАКЛАДАЮТЬ ДАЛІ НЕІМОВІРНІ ПОДАТКИ НА СЕЛЯНСТВО

ЗАБОРОНИЛИ „ВІЛЬНУ" ПРОДАЖУ СЕЛЯНСЬКИХ ВИРОБІВ ТА ПРОДУКТІВ

Москва (СССР). — Катастрофальне харчове становище в радянській Росії привело радянський уряд до нового тяжкого натиску на селянство. Большевицька влада старається за всяку ціну дістати від селянства харчі, потрібні для виживлення міст, робітництва, урядників, армії й т.д. Кілька місяців тому радянська влада дозволила селянству продавати деякі продукти свого виробу. Влада сподівалася, що селянство має багато прихованих харчів, які воно вивезе для вільної продажі. Та виявилося, що селянство не має що продавати, а за тими мізерними „лишками", які селянство вивизло на ринки, почалася шалена спекуляція, що ще більше погіршило те безладдя, яке панує в харчовій справі.

Тепер Сталін, вернувшися з відпустки, видав кілька нових декретів, що обов'язують селянство до здачі державі значно більше збіжа, ніж було раніше. Крім того накладається на селянство новий податок мясом. Декретом установлено, щоб за 15 наступних місяців кожда селянська родина дала державі від 88 до 110 фунтів мяса по низьких, установлених державою цінах. Крім того на совхози наложено також нові податки збіжем, які збільшують їх обов'язкову здачу для держави майже вдвоє.

Тим самим декретом заборонено всяку вільну продажу продуктів хліборобства. Совхози й селянство тепер не будуть діставати в потребі від держави насіння на посіви збіжа, а мають самі роздобути собі насіння.

ГОЛОД НА УКРАЇНІ ПОГЛИБЛЮЄТЬСЯ

НЕДОСТАЧА ВСІХ ХАРЧОВИХ ЗАСОБІВ І ХЛІБА. КОМУНІСТИЧНА ВЛАДА ЗРУЙНУВАЛА ХЛІБОРОБСТВО УКРАЇНИ

Київ (Україна). — Зі всіх сторін України, цієї найбагатшої хліборобської країни в Европі, доходять відомості про зростаючий голод. Зі всіх сторін чується: „Хліба! Хліба! Хліба!" — а його нема. Населення готове продати все, що лише має в себе, щоб дістати за нього бохонець хліба. Та дарма, хліба нема.

Примусова колєктивізація хліборобства привела до того, що селянство скоротило посівну площу до розмірів, потрібних лише до власного виживлення. Держава на це не зважала й старалася стягнути з населення податки збіжем у розмірах, які населення могло б дати при умовині гарного врожаю й засіву всієї посівної площі.

Населення поїло коней та іншу худобу минулої зими. Весною уряд старався доставити трактори для полевих робіт, але тих тракторів було занадто мало, а ті, що діставалися до рук селянства, псувалися через невміле орудування ними, або стояли без праці через брак палива, оливи й т.п. Населенню України видано спеціяльні картки для одержання хліба, але при найліпших умовах на одну картку можна дістати пів фунта хліба на добу. Крім того ціни на хліб стоять дуже високо, а заробітки населення, порівнюючи, занадто низькі. Справи з цінами на хліб і його скількістю не поліпшилися й після останніх жнив.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members $1.25 a month. Change of address — $1.00. Make check or money orders payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $1.25 місячно. За кожну зміну адреси - $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Перше Травня колись і тепер

Колись день 1-го Травня був святом робітників в Европі. Це було свято соціял-демократичного світу, приналежного до Другого Інтернаціоналу, який визнавав демократичний лад і боротьбу за робітничі права в межах обов'язуючих законів. Рідко коли приходило тоді до якихось вуличних авантюр, рідко коли поліція перешкоджувала походам зорганізованих робітників, які маршували з музиками. Це був насправді день, в якому фізичні робітники виявляли свою силу і свій гін до здобування дальших соціяльних прав.

Жовтнева революція большевиків у Москві перекреслила той характер 1-ше травневого святкування. 1-ше Травня перемінилося на показ військової потуги совєтської імперії. Кремлівські володарі використовують 1-ше травневу параду для виявлювання нових родів зброї, на показування вперше якоїсь нової ракети чи монструального танка. З робітничого свята зроблено уніформоване видовище панівного в СССР режиму і таке саме видовище відбувається в усіх сателітних комуністичних країнах.

Американський робітничий світ, який охоплює і працівників і працедавців, це День Праці — перший понеділок щорічного вересня. Цей „Лейбор Дей" — насправді є триденним відпочинком для всіх працюючих людей і він є днем радісним, веселим, бо американський робітник користується найвищим життєвим стандартом, якого не знають робітники ніде у широкому світі. У Дні Праці яскравіше, як будь-коли видно всю короткозорість навчань Карла Маркса. Він не передбачив, що постануть вільні робітничі спілки, що в демократичних країнах робітники матимуть право страйкувати, коли вичерпаються всі інші заходи для задовольнення робітничих вимог, — він не передбачив, що абсурдом є говорити про революцію пролетаріяту проти капіталізму, коли у демократичних капіталістичних країнах робітники стають уділовцями великих підприємств, у яких працюють, як ось в автомобільних фабриках в Америці. Тому робітникам залежить на тому, щоби їхній варстат праці приносив прибутки, розвивався, а не нидів.

Цьогорічне 1-ше Травня пригадується своїм політичним аспектом з уваги на ситуацію в Польщі, де 10 мільйонів робітників зорганізувалися у своїй профспілці „Солідарність", яку комуністичний диктатор генерал Войцєх Ярузельскі під натиском від Москви поставив поза законом. Для робітників у Польщі день 1-го Травня є святом робітництва незалежно від панівної компартії. Але в очах тієї панівної компартії і уряду 1-ше Травня повинно стати тільки маніфестацією сили панівної монопартії. І у цьому підході до 1-го Травня не може бути компромісу між робітниками, які мають право вибирати собі варстат праці, переноситись з місця на місце, як комусь до вподоби і втішатися всіма людськими і громадянськими правами нарівні з усіма іншими громадянами країни, та невольниками, що їх долею керує партія. Совєтський Союз називається „країною робітників і селян'". Ця назва — це глум над робітниками і селянами, які перестали бути вільними людьми і стали коліщатками у велетенській бюрократичній машині, що її накручує партія, монопольний диктаторський чинник.

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН, перебуваючи коротко у Ню Йорку у середу, 27-го квітня ц.р., зустрівся тут з видавцями газет і відповідав на закиди, що Уряд, мовляв, намагається приховати від преси все, що тільки може. Президент виразно і недвозначно заявив, що „ми не стараємося нічого приховувати від кореспондентів, але є певні державні засекречені речі, про які повинні знати тільки ті особи, які мають до того безпосереднє відношення". Р. Реґен критикував пресу за те, що час-від-часу в ній появляються статті і коментарі базовані на неправдивих, або здогадних інформаціях і вони перешкоджають у праці Уряду та шкодять відносинам З'єднаних Стейтів Америки із іншими країнами.

ДЖАН ЛУІС ЕВАНС, засуджений вбивник, який загинув на електричному кріслі 22-го квітня ц.р., в Етморі, Алабама, наговорив на стрічку своє останнє слово і звернення до подібних злочинців-вбивників, у якому сказано, що людина, яку він вбив холоднокровно, „переслідувала його ввесь час, душевно туртувала і знущалася над ним". Фільм і награний голос Еванса, який є власністю о. Кевіна Дайґена, був використаний телевізійною сіткою Сі-Бі-Ес Нюз і передавався у ранішній програмі. Згаданий священик плянує використати цей матеріял для виховних цілей у школах для юнаків віку 12-15 років, бо у такому віці почалася злочинна діяльність Еванса.

Микола Бараболяк

ХРИСТИЯНСЬКА МОРАЛЬ І ХРИСТИЯНСЬКІ ЗБРОЄННЯ

(Думки з приводу проєкту Пастирського листа католицького єпископа ЗСА)

На політику Уряду Реґена в справі нуклеарних зброєнь падуть удари з усіх сторін: заворушення і демонстрації у Німеччині і Великобританії; демонстрації тут; ухвали про замороження нуклеарних зброєнь прийняли були органи майже п'яти сот міст і містечок, вони перейшли теж у референдумах у восьмох із дев'яти стейтів, де були відповідні запити; в Конґресі товчеться резолюція про „замороження"зброєнь... Виглядає, що буде важко виєднати в Конґресі кредити на 100 ракет типу МХ, що їх апробувала спеціяльна комісія знавців військового діла, як і на ракети типу Трайдент 2. Словом, Президентові приходиться боротись не тільки з Кремлем, але й зі своїми. Але чи не найважчого клина заб'є Адміністрації Реґена Пастирський лист американського католицького єпископа, коли його схвалить конференція 285 єпископів, (в тому числі і чотирьох наших владик), яка має зібратись у травні в Чикаґо. Ухвали цієї конференції вагомі не тільки тому, що ці єпископи репрезентують 51 мільйон католиків у ЗСА, але головно тому, що після довголітніх студій питання нуклеарних зброєнь, цей акт є найрадикальнішим і найкращим здефініюванням моральних принципів війни в нуклеарну епоху. Як то воно вийшло, що католицький єпископат вмішався у таке ховзьке питання?

Головна причина в можливості, що ЗСА можуть започаткувати вживання нуклеарної зброї у зв'язку з принципом „першого удару" — „first strike". Всякому ясно, що коли б Совєтський уряд рішився заатакувати Західню Европу, то вчинить він це конвенціональними силами, якими вони переважають Захід. Але Захід погрожує, що в тому випадку не обмежиться він до конвенціональних збройних сил, а застосує в обороні нуклеарну зброю. Така настанова Америки не може не схвилювати опінію світу, особливо церковні кола.

Виринає основне моральне питання: має хто моральне право наразити людство на тотальну загладу? Папа Іван Павло II у час відвідин Гірошіми в лютому 1981 року сказав: „В минулому було можливо знищити село, місто, район, навіть країну. Нині знищення грозить цілій пляνеті. Це примушує кожного взяти до уваги основні моральні принципи — людство може врятуватись тільки завдяки розумній політиці".

Церква не могла не пригадати в цих умовах принципу „справедливої війни" — „bellum justum", який найшов застосування в міжнародному праві підо впливом свв. Авґустина і Томи Аквінського. Війна, згідно з тим ученням, може найти моральне оправдання тільки тоді, коли спирається на таких передумовах: 1) мусить існувати можливість виграти, 2) пропорціональність у реакції, тобто мусить існувати відношення між загрозою і насиленням реакції, і врешті 3) не можна спричинити непосильні терпіння і жертви цивільного населення.

Знавці впевняють що в нуклеарній війні не може бути „переможців"; а якщо йдеться про жертви некомбатантів, то з уваги на те, що нуклеарні ракети сьогодні є націлені не тільки на ворожі ракети, але головно на індустріяльні центри і міста, жертви цивільного населення були б більші, ніж жертви війська.

Беручи це до уваги, проєкт Пастирського листа каже: „Під ніякими умовинами нуклеарна зброя, або інші засоби масового вбивства не можуть бути вжиті з метою знищити центри поселення або інші цивільні приціли". В зв'язку з цим принципом пишеться далі в Листі: „Ми не можемо уявити собі ситуації, де свідоме вживання нуклеарної зброї, навіть у дуже обмеженому розмірі, могло б бути морально виправдане. Ненуклеарній атаці другої держави треба протиставитись іншими, ненуклеарними засобами".

Як відомо, оборонна стратегія ЗСА спирається на принципі „Mutual Assured Destruction" — „запевнене взаємне знищення". Пастирський лист б'є нищівно в засаду, квестіонує моральність самого посідання зброї масового винищення, навіть стосування погрози вжити її, а головно квестіонує можливість, чи навіть детермінацію, вжити її проти цивільного населення. Лист ставить перед знак запиту нуклеарну стратегію, та моральну сторінку ескаляції в нуклеарних зброєннях із шкодою для заспокоєння інших пекучіших потреб.

А все ж політика відстрашування нині конечна, бо як інакше охоронити країну? Лист не пропаґує, а навіть відкидає думку про одностороннє нуклеарне роззброєння Заходу. Він радше натякає на посилення звичайних зброєнь, як засобу відстрашення ворога, радить зменшувати нуклеарний арсенал шляхом переговорів з метою припинення випробувань, припинення продукції та вжитку нової стратегічної зброї. Виразно виходить з Листа, що інтенцією його авторів є, коли не цілковите виелімінування нуклеарної зброї, то принаймні припинення перегонів у її продукції.

(Закінчення на стор. 4)

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Малярство Володимири Васічко

Заходом 90-го Відділу СУА ім. О. Степанів у днях 15, 16, 17-го квітня ц. р., в Українському Освітньо-Культурному Центрі у Філядельфії — Абінгтоні відбулася чергова виставка картин Володимири Васічко.

Цим разом малярка виставила 68 експонатів різної величини. Само собою зупинимось лише над деякими.

Володимира Васічко в своїй експозиції дала перевагу квітам, це ж бо її стихія, хоча не можна сказати, що її, як малярку, поза квітами, рослинами не цікавлять інші царини образотворчого мистецтва. І так вона залюбки малює пейзажі особливо зимовою порою, а також і море, не згадуючи і урбаністичних етюдів.

В епосі хаосу, непевности, марива війни, що висить над нами, як меч Дамокля — чи не добре людині відвести думки від усього цього і шукати відпруження, полегші серед природи, квітів і рослин. Тож тепер вже знаємо, чому більшість глядачів так любовно приглядалося „ботанічним" експонатам талановитої малярки.

Звичайно там, де товпляться люди, не приглянетесь добре картині. У Люврі екскурсії, пригадую собі, найбільше товпилися біля Монни Лізи. Наше товариство в Центрі зібралось біля пейзажів В. Васічко.

У її „Зимовий сумерк" можете вдивлятися цілими годинами. У цій картині знаходите, щось дуже знайоме, наче б ви колись туди проходили; так, ви тут були останньої зими перед Великим Ісходом. Ця ілюзія, що впровадила нас у глибокі роздуми — це сила мистецької культури малярки, там же її мислі, переживання, почуття, які нам передаються, зачаровують нас.

Мисткиня, студіюючи в Польщі, мала змогу бачити зимові пейзажі Фалата, Сетковича й інших, та в них був інший підхід, Васічко створюючи картину вкладає в неї своє серце і душу.

Дивлячись на „Узгір'я зимою", пригадується вам ваше дитинство, бож з отого узгір'я з'їздили саночками вниз.

Взагалі зимові етюди Васічко - це лірична розповідь про красу природи зимовою порою.

Треба ствердити, що супутниками малярки є талант, працьовитість, знання й естетичний смак. Відносно ж технічних засобів — у неї, наприклад, само тло приготоване так, у висліді чого на ньому помітні дрібненькі спіралі, що творять своєрідний орнамент, як на алябастрі, що дає незвичайний ефект. Цей технічний засіб малярка примінила в декількох картинах, та найчіткіше він виступає в „Спокійному морю", „Жовтих квітах" і „Гущавині'.

Світлотінню орудує вона тепер частіше, очевидно з користю для картини. Мається на увазі не так малярський ефект, як наголос на якомусь деталі. А втім вона здаля від ефектів, так сказати б, не стає на котурни, але її малярство спроможне зосередити на собі увагу глядача, воно спокійне, хоча динамічне в натузі композиції, ощадне в кольористичній гамі, в якій домінують сірі тони навперемін брунатним, а лише відповідне розташування кольорів дає ілюзію барвного багатства. Вона свобідно оперує співвідношенням барвних тонів. Візьмім хоча б такі переливи — від блідоцитринової почерез відтіні жовтої і киновару до відтінів вохри. Очевидно поміж оцими кольорами є різні форми. Враження глибини теж видобуває суто малярськими засобами („Сніжна вулиця").

У картинах Васічко відчувається легкість малярського почерку.

Відносно її урбаністичних картин, вона вміє вибирати такі об'єкти, які гармонізують із простором. Доказом цього є „Брунатні будинки" і „Місто над водою". Вертикальні лінії, що виступають на архітектурних об'єктах у дечому нагадують Гуцалюка, та це тільки так на перший мет ока.

На сьогоднішньому мистецькому роздоріжжі чи стрибків із експерименту в експеримент не звертається уваги на питання ‚як" — у Володимири Васічко це питання на першому пляні, вона звертає увагу теж на питання „що" — що слід висловити і що є справжньою цінністю. І саме тому кожна її індивідуальна експозиція являється мистецькою подією, при чому кожна чергова краща від попередньої.

Крім згаданих творів, авторові цих рядків ще припали до вподоби такі: „Жовті лілеї" кольоровою тонацією, „Під вечір", „Перший сніг",„Берізки над річкою", „Опущена церковця" настроєм, „Колиби в зимі" співзвучністю форм і простору. У усіх її картинах відчувається легкість рисунку, плавність лінії, віртуозність і витонченість малюнка, а над усе поетичне відчуття живого чи мертвого об'єкту, пленеру, простору, небозводу.

У працях Володимири Васічко на всю широчінь розгорнена її обдарованість, її світ природи радує нас своєю небуденною красою. Вона прагне вкласти в свої твори все своє єство, вчинити їх такими, що впровадили б глядача в глибоку задуму й принесли йому естетичну насолоду, справжнє задоволення. Цей принцип, оцю маґістральну лінію їй щастить послідовно здійснювати.

Яр. Климовський

Роман С. Голіят

ПОЛЯКИ ПРО СВОЮ І НАШУ ЦЕРКВУ

BOHDAN CYWINSKI. OGNIEM PRÓBOWANE KO— RZENIE TOŻSAMOŚCI. Z dziejow najnowszych Kosciola katolickiego w Europie środkowo-wschodniej. Papieski Instytut Studiów Koscielnych. Rzym 1982. Tom I. 348 st.

III.

У галицьких стосунках це означало постійне побуджування руської антипольської опозиції. У дальшому пляні, це також означало віднову східнього католицизму в російській Україні й відбудову греко-католицької ієрархії в державі царів. Тим останнім пляном мала послужити виїнятково тайне уповноваження до діяння на теренах Росії, в передбачуванні світової війни, яке він отримав від Папи Пія Х ще в 1908 році.

Суспільна діяльність Митрополита й підлеглого йому духовенства у великій мірі спричинила, що в 1914 року балянс організаційних українських досягнень в Галичині нараховував: 3,000 елементарних шкіл, 27 — гімназій, 2,944 осередків культурного Т-ва Просвіта, Наукове Т-во ім. Т. Шевченка, вкінці понад 500 народних рільничих кооператив.

Вибух Першої світової війни був для всього українського народу в Галичині сигналом до боротьби за здобуття незалежної української державности. З плянами політично-мілітарними кореспондентувала широкозакроєна місійна організація Греко-Католицької Церкви, скерована перш за все, на Центральну Україну. В січні 1918 року, за допомогою німців, постала на території колишньої російської держави, українська держава, а в листопаді цього року — Республіка Західньої України, на території Малопольщі. (стор. 119)

Греко-Католицька Церква всією силою заанґажувалася в боротьбу за державну українську незалежність. Митрополит Шептицький до кінця габсбурзької монархії домагався у Віденському парляменті визнання Східньої Галичини за автономний край українців. У момент розвалу Австро-Угорщини, Митрополит разом з іншими греко-католицькими ієрархами ввійшов до Національної Ради, проголошуючи постання Української Західньої Республіки й залишився її духовним провідником, найперше в краю, відтак в дипломатичній місії за кордоном. Прилучення Західньої України до Польщі, на підставі Ради Амбасадорів в 1923 році Митрополит Шептицький наполегливо намагався, запобігти тому рішенню. По кінцевій прогрі — він повернувся до Львова, складаючи приречення бути льояльним до польської держави.

Політична конфронтація 1916-1923 років доказала розбіжність наростних національних конфліктів. На жаль, польська внутрішня політика супроти українців не зуміла заспокоїти існуючого конфлікту, а деякі адміністраційні потягнення завогнювали серед малопольських українців прагнення історичної ревізії накинутого їм порядку. Автор цитує рядки з пастирського листа „мораліста й найбільш здецидованого прихильника целібату клеру єпископа Григорія Хомишина", який в 1933 році апелював до польського уряду: „...Осуджуючи виключно український нарід не з'єднає собі його польська держава. Пацифікація його не успокоїть, а собі слави не придбає..."

Шептицький на протязі років підтримував без застережень українські організації. Вбивство міністра Пєрацького в 1934 році і хвиля терористичних замахів вліті 1930 року, по яких наступила брутальна пацифікація розрухів польською поліцією і військом, принесли перші сиґнали розходження Митрополита з націоналістичними провідниками. Він осудив терор, як засіб політичної боротьби.

День 17-го вересня 1939 року приніс новий розбір Польщі. Малопольщу — за словами автора, — прилучено до совєтської України. Греко-Католицька й Римо-Католицька Церква й невелика чисельно Римо-Католицька Вірменська Церква східнього обряду стали новим правлінням підчинені жахливому переслідуванню. Наступили депортації на Сибір і до Казакстану. Митрополит Шептицький в звідомленні до Риму оцінював, що 200,000 греко-католиців депортовано лише з його львівської архидієцезії, а півмільйона з цілої окупованої території Галичини. В тому числі: 34 священики забиті й найменше 41 депортованих, приблизно 30 кілька втекли до німецької окупаційної зони. На переслідування католицької Церкви під совєтською окупацією блискавично із нерівно більшою силою як на німецькі переслідування зареаґував восени 1939 року Ватикан. В листопаді Митрополит Шептицький дістав дозвіл від Папи — надзвичайні уповноваження — згоду на тайне висвячення суфраґана, якого по місяцеві висвятили о. Йосифа Сліпого. (стор. 125) В ситуації наростаючих переслідувань, Шептицький старається перебороти неминучий хаос і скликає 2-го травня 1940 року синод, темою якого є пристосування діяльности Церкви до

(Продовження на ст. 3)

Емілія Дорецька-Кулик

ХЛІБ

(В пам'ять жертв голоду в Україні)

Іван і Галина обідали. В кімнаті розносився приємний запах страв — м'ясива, ярини, овочів. Але Іван був сердитий і роздратований та навіть не звертав уваги на те, що їв. Усе його дратувало. Папери на біржі, наче скажені, скакали то вгору, то вниз, а тепер зовсім понизились. Коняка, що на неї видав стільки грошей, ганебно провалилась на бігах і гроші наче вітер розвіяв. Проклята шкапа! Ще й на роботі щось так воно йшло як не треба. Мовчав і сопів, пережовуючи страву. На столі, як звичайно, Галина поставила округлий буханець темного разового хліба, що його залюбки звикла їсти з м'ясом чи юшкою,

— Понакладала на той стіл цілу гору тих тарілок, ще й той хліб тут стерчить, що ніде газети покласти, — буркнув Іван і простягнувши руку, зі злобою жбурнув хлібиною зі стола, аж та покотилася під поріг.

— Ти — прошепотіла злісно у найвищому обуренні Галина, зірвавшись із крісла. В очах її заблисли лискавки непогамованого гніву.

— Ти не смій мені кидати хліб у порох під ноги! Чи ти знаєш що робиш? Хліб — святий... Підійми його зараз ноцілуй той святий хліб, що його Господь післав людям! Підійми і поклади на стіл.

Іван глянув на Галину. Її непогамований вибух і гнів здивували його, він такою її ніколи не бачив. Вона завжди була спокійна, зрівноважена, а тепер...

— Чого ти бісишся? Велика річ кусень хліба! Тримай собі його і за пазухою.

— Велика річ кажеш? — заговорила роздратована Галина. —А чи ти знаєш, паничику, що значить для людини життя без кришечки хліба? І то не без тих солодких паляниць посипаних цукром і горіхами, позолочених жовтками і товщем, а без чорного хліба, як глина з домішкою кори з дерева, або коріння бур'яку, що кусник його був найбільшим щастям в устах з голоду вмираючої людини?

— Ні, — він того не знає. Він ніколи не застановлявся над тим, що значить не мати хліба, жити без хліба. Хліб — буденна річ. Чорний, білий, округлий, подовгастий, з родзинками чи кмеyом, рогаликч, чи булочки... — Швидко заговорила Галина.

— Ні, ти не знаєщ, — повторила вона. Але я знаю. Тому я шаную хліб і для мене він святий. І не лиш для мене. У моїй квітучій батьківщині, де лани заквітчані червоними маками і синіми волошками, золотились збіжжями, де хилили свої голови налиті запашною олією обрамовані золотими пелюстками квіту соняшники, де пахло роменом і м'ятою, а над полями дзвенів спів жайворонка, з хлібом починалось і кінчалось життя людини. Коли на світ приходило нове життя, родилось немовля, його на хрестинах благословили хлібом; благословили й хлібом батьки дітей на нове життя; коли йшли до церкви вінчатися; хлібом-короваєм зустрічали молодих на порозі хати; хлібом і сіллю вітали дорогих гостей і рідню, хлібом, пишними калачами виряджали на нове господарство.

Пахучу хлібину мати все набожно христила, а тоді щойно краяла. І так було. Хліб був усе святий.

— А я пережила таке, коли не стало хліба, — болючим шепотом понеслось із уст Галини. — У повному розквіті життя стояла ця жінка біля стола, тримаючи хліб в руках. Висока з великим карими очима, повновида, з косами, що обвили її голову над високим чолом; була ще в повній своїй красі лише в кутках уст зазначена була риска, що вказувала на захований душевний біль, наче та хмаринка, що закриває краєчком промінь сонця.

• • •

Іван заслухався в її розповідь. А Галина розповідала, що в її родючій країні не було хліба. А люди були...голодні — терором засуджені на голодову смерть. Їм забрали останню кришку хліба, останнє зерно, забрали все, що людина могла би з'їсти щоб продовжити своє існування. Опустіли села... поміж напівпроваленими хатами снувались люди-тіні, почорнілі, опухлі, падали на шляху, чи десь під тином... Діти — жовтою шкурою покриті кістяки, матері, старі батьки, і звуку ніякого не було чути... Снувалась смерть поміж нещасними, і костистою рукою вкорочувала муку. Лиш часом проносився розпачливий стогін; „Хлібця, ради Бога, кусочок хлібця для дитини..."

А хлібця не було. Не було навіть ні кота, ні собаки, ні щурів, ні мишей, ні бур'яну, ні кропиви. Навіть кора з дерев була обдерта. Не курився дим із коминів, вибиті вікна та двері розвалені на завісах були, наче видовбані очі в мертв'яка. Навіть гайвороння відлетіло з цієї країни жаху.

Рештками сили мати Галини доповзла до головного шляху, а з нею Галина. О, вона добре тямить це, хоч була ще така маленька. Лягли при дорозі: може хтось пройде, чи проїде і кине хоч лушпину з картоплі. Великі карі оченята наче вже затяглися мрякою.

На закруті дороги появилося авто. В нім два вищої ранґи представники влади. Ситі, вгодовані, весело ґуторили: „Ну, харашо справілісь, всьо йдьот по плану, нужно только етих мертвяков убрать з дороґі". Зір одного із них спинився на дитині. О, ета єщо жива". Зупинив машину, витягнув з портфеля кусок білого хліба, кинув дитині „На скушай".

— Хліб, мамко, хліб,— Дрижачою ручкою піднесла Галина матері його до уст. — Їдж доню, мені вже не треба... — Це були останні слова матері. Потім під'їхали тягарові авта. На одну кинули холодну вже матір, а другою завезли Галину до притулку для безбатченків.

Вижила, виросла і розцвіла Галина красою, наче молода вишня. Життя кидало її на всі сторони, наче той розбитий бурею корабель на морі й закинуло в цю країну. Працювала і якось улаштувала собі життя. Гарна і така інша як більшість дівчат, звертала увагу чудовими карими очима і буйними косами.

• • •

Слухав Іван трагічну розповідь Галини і пригадував, як це він її вперше побачив, коли вона почала працювати, там де він був керівником відділу. Завважив він, що в їдальні, де, звичайно, харчувалися робітники, вона їла темний хліб. Тримала його довго в руках і поволі їла...

— Ти звідки? — спитав він одного разу, присівшись до її стола при обіді. Ти — мадярка?

(Продовження на стор. 3)

Поляки...

(*Продовження зі стор. 2*)

нових обставин. В результаті пастирська праця продовжується нормально, вигнані з законів Василіяни, Редемптористи й Студити включаються у парафіяльне душпастирство, вірні виказують не бачену досі ревність і стараються боронити священиків перед переслідуванням. На весні 1941 року підготовлялася ліквідація Унії. Православний митрополит Сергей вислав до Львова митрополита Миколая (Ярошевича) з місією намовляти уніятів до переходу на православ'я, а в березні 1941 року був навіть висвячений в Москві православний єпископ — малопольський русофіл Пантелеймон Рудик, завданням якого мало бути прилучення Греко-Католицької Церкви. Вибух німецько-совєтської війни перешкодив тим приготуванням. (стор. 126).

Дня 30-го червня 1940 року у Львові, без згоди німецької влади, — проголошено у львівській радіовисильні незалежність України. Митрополит Шептицький видав пастирський лист, урочисто вітаючи незалежну державу і сам ввійшов до Української Національної Ради, яка мала сповняти функцію уряду. Але те тіло не могло перебрати владу в краю. Німці не мали наміру творити в Україні ніякої окремої держави. (стор. 126). Національну Раду змушено вкоротці до формального розв'язання — в дійсності, вона залишилася конспіраційним центром української політики. В половині 1942 року виявилося, що „визволителі" стають — головно на теренах властивої України — брутальнішими переслідувачами й грізнішими від попередніх-совєтських.

Зусилля Митрополита допровадили до того, що Ватикан поширив його юрисдикцію на Каменець Подільський і поручає йому керувати тією акцією. Єпископ Сліпий організує парафію у Києві, єпископ Чарнецький має відбудувати унію на Волині і Поліссю. Греко-католицькі місії, як завжди і всюди — стаються одночасно осередками української національної пропаганди. Висліди тих дій — подібно як під час Першої світової війни — показується, одначе, мізерними, одночасно в площині релігійній, як і національній. Київська Україна видається занадто тяжко досвідчена війною, щоб викресати зі себе якунебудь енергію.

Автор дальше згадує про формації дивізії „Галичина", в рядах яких капелянами були греко-католицькі священики й про збройні дії Української Повстанської Армії в 1943-1944 роках, та про братовбивчі морди. Викликана фанатизмом ненависть, провадила до тотального нищення цілих околиць, які від віків замешкували люди двох національностей, двох мов і двох обрядів. (стор. 129).

Митрополит Шептицький вже в серпні 1942 року з затривоженням писав у листі до Папи: „Для того краю могло б бути спасінням, якби ті переслідування допровадили до до конечности смерти за віру. Дуже потрібна тут посвята крови добровільно відданої, щоб винагородити так багато злочинно пролитої крови". Він одночасно пробував апелювати до суспільства, до вірних, і до стриманости провідників політично крайнього націоналізму.

У липні 1944 року дивізію „Галичина" розбили росіяни. Недобитки вимандрували на захід і південь. Разом з ними відійшли з краю уніятські священики, які були найбільше заанґажовані в співпраці з німцями. До східньої „Малопольщі", заглибленій у кривавій українсько-польській боротьбі, вмаршувала червона армія. Жаден, хіба поза німцями народ, не заанґажувася так глибоко в боротьбу проти версальського ладу, як українці. Жаден також народ не поніс так великої тотальної і біологічної й духової поразки. (стор. 130).

Підкарпатська Русь прийняла християнство в східньому обряді. В XVII сторіччі стремління габсбурзької монархії до католизації цілої монархії довело до заключення з місцевою православною Церквою унії в Ужгороді в 1926 році. Греко-католицизм з Підкарпатської Руси промінював до сусідньої східньої Словаччини, де в 1816 році постала уніятська дієцезія у Пряшеві.

На початку 1930 років в Карпатській Україні було 29 відсотків православних. Цю Церкву розбудували втікачі, що поселились тут із центральних земель України після Першої світової війни. Цей процес зростав би дальше, — продовжує автор, — якщо б не зустрівся з конфронтацією уніятського клеру, серед якого дуже сильно зросла національна свідомість. Істотну ролю відігравав у тому вплив великого Митрополита Шептицького, який докладав багато старань у розвитку української свідомости в уніятській Церкві і по той бік Карпат. Осередком українського церковного струму стала учительська семінарія в Ужгороді, що її провадив о. Августин Волошин. Кадри молодих вчителів стали початком заснованої Волошином Християнської Народної Партії, яка здобула собі, велику суспільну популярність. Коли в 1938 році прийшло до державної кризи Чехо—Словаччини, той же о. Августин Волошин став на чолі Української Самостійної Карпатської Держави.

Автор згадує, що в 1940 році литовці повели шалену кампанію проти поляків, мешканців тамошньої території. Колишні польські костьоли перейшли в руки литовців, а польських священиків позбавлено їхніх парафій. Ще гірше предствлялася справа в Югославії, де хорвати вбивали православних сербів, або під примусом переводили їх на католицизм.

Мабуть автор цієї праці забув, або не мав відваги згадати, що в 1930-их роках польська адміністрація нищила також українські православні церкви на Волині.

У своїх історичних висновках Цивіньскі подає коротку історію і стан посідання Католицької Церкви поза Залізною заслоною. У своїй термінології він притримується передвоєнної польської термінології, що й в цій статті передано все так, як пише Цівіньскі.

Годі погодитися з твердженням автора, що справа інтеграції політичної відрубности народу „Малопольських українців" переважала над релігійними вартостями Церкви. Якщо його твердження приймемо за правильне, то це саме можна стосувати й до інших народів, перш за все до поляків, для яких їхній патріотизм і любов батьківщини є нарівні з католицизмом.

ЗАКЛиК

ДО УРОДЖЕНЦІВ І КОЛИШНІХ ЖИТЕЛІВ ДРОГОБИЦЬКОГО ПОВІТУ

Дорогі Земляки!

Ми, дрогобичани, радіємо, що нам пощастило видати вже два томи збірника матеріялів про Дрогобиччину п. з. „Дрогобиччина—Земля Івана Франка".

Багато наших земляків, які своїм трудом, матеріялами й пожертвами уможливили видання цих томів, відійшли вже у вічність. Вони виконали свій обов'язок супроти своєї вужчої батьківщини—Дрогобиччини, й залишили по собі пам'ятник-збірник, якого вже жадна сила не знищить.

Одначе праця над нашим збірником ще не закінчена. В збірнику чимало прогалин, бо не всі дрогобичани у вільному світі відгукнулися на многократні заклики прислати потрібні для нього матеріяли. Є в ньому теж деякі помилки й неточності.

З уваги на це Сьомий З'їзд дрогобичан рішив, що треба зібрати додаткові матеріяли про Дрогобиччину й опубліковати в третьому томі збірника.

Виконуючи це рішення З'їзду, ми звертаємося до всіх земляків, яким лежить на серці справа завершення нашого збірника, з проханням допомогти нам зібрати додаткові матеріяли для третього тома.

Дорогі Земляки! Присилайте нам свої спогади про Дрогобиччину, описи ваших сіл і їхню історію, життєписи відомих вам визначних дрогобичан—діячів, героїв і мучеників, і виправлення помилок і неточностей, що їх ви помітили в збірнику. Пишіть, як умієте! Важливо, щоб те, що напишите, було правдиве. Присилайте теж документальні фотографії. До кожної треба дати пояснення, хто і що на ній і коли й де її зроблено. Без цих пояснень фотографія не має документальної вартости.

Матеріяли, які вже готові, присилайте нам негайно, а статті, що їх думаєте написати для збірника,—найдалі до кінця цього року.

Всі матеріяли для запляннованого третього тома просимо висилати на адресу: Mr. A. Hladylovych, 6065 30th Ave., Rozemont, Montreal, Que., Canada, HIT 3GI.

За Центральний Комітет Дрогобиччини:

Інж. Володимир Осередчук, голова
Микола Курчак, секретар

Шостий З'їзд земляків Тернопільщини

Повідомляємо шановних і дорогих земляків Тернопільщини, колишніх мешканців Тернополя, Грималова, Скалата і Підволочиська про те, що шостий з'їзд відбудеться 10-го і 11-го вересня 1983 року на Союзівці. Про цей з'їзд ми повідомили наших земляків у бюлетені Земляцького Об'єднання „Тернопільщина" ч. 9 за грудень 1982 року. З уваги на те, що, може, не всі одержали цей бюлетень, ми оголошуємо це у „Свободі" та в інших наших часописах.

Д-р Роман Мороз, який двічі проводив нашими з'їздами на Союзівці, вже раніше замовив Союзівку на вищеподані реченці, одержав інформації у справі оплат від Юрія Прокопця, управителя Союзівки, уродженця Тернополя. Кожен учасник з'їзду платить лише 36 дол. (це знижена ціна). В цю ціну входять: нічліг, снідання, обід і вечеря-бенкет. До танців після бенкету гратиме оркестра Богдана Гірняка.

Прохаємо вас, шановні земляки, мати на увазі ці реченці з'їзду і вже заздалегідь замовляти кімнати на Союзівці на нижчеподану адресу. У наступному повідомленні ми подамо вісті про ціну книжки нашого третього тому реґіонального збірника „Шляхами Золотого Поділля", друк якої закінчується в Торонто, та інші інформації, пов'язані зі з'їздом.

До милої зустрічі на Союзівці!

Адреса Союзівки:
Soyuzivka UNAEstate, Foordemore Rd., Kerhonkson, N.Y., 12446. Tel. (914) 626—5614

За управу Земляцького Об'єднання „Тернопільщина"

Інж. Богдан Філінський, голова,
мґр Осип Янкевич, секретар
Богдан Остап'юк, член редколегії та референт преси.

Хліб...

(*Продовження зі стор. 2*)

— Ні, я українка.

— О, — усміхнувся Іван, я теж українець. Мої батьки приїхали з України, коли я ще був малий. Але навчили мене говорити „юкреніян". Моя мати завжди плакала, тужила за Україною і наказувала мені любити оту далеку Україну. Та мати померла, а батько оженився з чужинкою — і від того часу ніхто вже більше про Україну не згадував.

І полюбив Іван Галину — дівчину з короною буйного волосся довкола голови. За якийсь час вони одружилися.

Галина на свій спосіб влаштувала родинне гніздечко: прибрала кімнати вишивками, доріжками, подушечками, скатертями. На стіні завісила картину Почаївської Богоматері й прикрасила його полтавським вишиваним рушником. Залюбки, вишиваючи, наспівувала пісні, яких Іван досі не чув:

Ясени, ясени, бачу вас за селом край дороги
Ви приходите в сні, як дитинство моє босоноге..

•

І пригадав собі Іван, що звик був говорити не раз: — Це до моєї хати прийшла Україна, про яку я призабув по смерти матері. — І тепер глянув на Галину, в її великі карі очі і подумав: — Ця жінка — це наче Україна: багата, розкішна, цвітуча, і хоча знищена, закатована ворогами, але вона воскресне.

— А потім він тепло сказав Галині: — Заспокійся. Забудь про все лихо... Сьогодні концерт бандуристів в пам'ять нашого великого Кобзаря. Збирайся, ми туди підемо, Галино. А потім ще добавив: — Я зараз прийду. — І вийшов з хати.

Швидко повернувся і, розгорнувши паперову торбину, сказав: — Я купив тобі в крамниці темно-разову муку, прошу, спечи хліб такий, як в Україні.

Відбувся Сьомий Собор Української Православної Церкви в Америці

Єпископ Миколай і Митрополит Андрій

У днях 11-го, 12-го і 13-го березня 1983 року при церкві Пречистої Діви Марії в Аллентавні, Па., відбувся Сьомий Собор Української Православної Церкви в Америці й Канаді, яка діє з благословення Вселенського Царгородського Патріярха.

Крім біжучих справ дієцезії, був обраний і рукоположений кандидат на Єпископа-помічника для Владики Андрія в особі Архимандрита Миколая Смішка. Хіротонію доконав Екзарх Вселенського Патріярха, Архиєпископ Яковос, якому співслужили Митрополит Андрій, Єпископ Іван Мартин від Карпаторуської Православної Церкви, Єпископ Філотеос і кілька десяток священиків та дияконів, учасників Собору та дооколишніх православних парафій і інших православних церков.

Перед початком Божественної Літургії Архиєпископ Яковос привітав нашого Владику Андрія з титулом Митрополита і офіційно проголосив рішення Вселенської Патріярхії про піднесення нашої Української Православної Церкви до стану Митрополії.

Тому що вірні не могли поміститися в просторій церкві Пречистої Діви Марії, Служба Божа й рукоположення Архимандрита Миколая Смішка на єпископа були передавані до церковної залі через телебачення.

Після відправ у церкві у просторій залі Галидей Інн відбувся святочний бенкет, в якому взяло участь біля тисячі осіб. Бенкетом проводили настоятель церкви Преч. Діви Марії протоієрей Василь Чекалюк, а в другій частині протоієрей Микола Малюжинський, адміністратор нашої Церкви на Канаду. У мистецький частині співав церковний хор під проводом Г. Облещука та виступала танцювальна група української молоді з Аллентавну і околиці, яку підготовив Волтер Меліничик.

З привітами виступали всі ієрархи; була прочитана телеграма від Владики Архиєпископа Марка. У своєму привіті Екзарх Вселенського Патріярха Архиєпископ Яковос ще раз поґратулював нашому Владиці за успішну працю для Української Православної Церкви, за відданість Вселенській Патріярхії і закликав, щоб усі православні українці з'єдналися, бо в єдності—сила. „Грецька і Українська Православні Церкви—це мучениці,—сказав Владика Яковос,—вони понесли мільйонові жертви за святу віру православну". „Приглядаючись на вашу молодь, яка так гарно по-мистецьки виконала українські танки, або, споглядаючи на ці вишивані обруси, якими ви накрили столи, я бачу тут вашу українську культуру, ваше рідне мистецтво. Дорожіть ними, не занедбуйте їх... Ви поставили переді мною цей букет квітів і прикрасили їх американським і українським прапорцями. Тримайте їх високо і не опускайте їх! Людство пережило багато імперій, які розлетілися, розлетиться також і сучасна совєтська імперія, і тоді стане й Українська Православна Церква в Києві вільною..."—закінчив свій привіт Архиєпископ Яковос.

З привітом виступив також Владика Іван і побажав своєму колишньому Архимандритові багато успіхів у його єпископському служінні в Українській Церкві.

Митрополит Андрій пов'язав своє слово із „Плачем" пророка Єримії, який у своїм видінні бачив незавидну долю Єрусалиму і запитував „сіонських" дочок, чи це їм байдуже? А ви, українські дочки,—запитував Митрополит,—що бачите, як ворог лютує на рідних землях, чи вас не болить серце? Сім мільйонів братів і сестер згинули голодовою смертю і в 50-ту річницю страшної смерти вони закликають усіх нас, щоб ми не забували за їх жертви і всіми силами змагали до того, щоб Україна стала вільною і незалежною".

Владиці Миколаєві він побажав много літ, щоб з любов'ю та відданістю працював для нашої Церкви і був йому помічником на дорозі свого єпископського служіння.

На закінчення новонвисвячений Владика Миколай подякував своїм святителям за уділення йому дарів Святого Духа для єпископського служіння, о. настоятелеві та всім парафіянам церкви Преч. Діви Марії за всі труди, які вони понесли, щоб зробити його свято можливим, і прирік віддано працювати для нашої Української Православної Церкви в лоні Вселенської Патріярхії.

о. І. Т.

ПРЕМ'ЄР-МІНІСТЕР Таїлянду Прем Тінсулянонда несподівано повідомив у вівторок, що 26-го квітня він відходить з політичного життя країни і не прийме другої каденції прем'єрування. Таке рішення прем'єр-міністра викликало нові ускладнення відносно поправки до конституції про збереження ролі армії в уряді Таїлянду.

Дописи з життя громад, установ, організацій, інституцій чи осіб, включно з посмертними згадками-некрологами, мають бути не довші за три сторінки машинопису, писані через два інтервали на друкарській машинці і лише на одному боці листка паперу. Якщо допис писаний рукою, слід також дотримуватися великих відступів поміж рядками і писати розбірливо (дехто розуміє цю вимогу як писання великими літерами, насправді літери мають бути малі, але великі проміжки поміж рядками, щоб було де поправити речення, якщо зайде потреба). Дописи слід надсилати до редакції до десяти днів після описаної події. Редакція застерігає за собою право скорочувати дописи і правити мову. Просимо дописувачів подавати повні імена і прізвища у своїх матеріялах, не скорочуючи їх. У випадку англійських назв чи прізвищ слід подати їх і по-англійському і по-українському. — Редакція.

Виміна листів...

(Продовження зі стор. 1)

го народовбивства в Україні.

Екзекутива УККА заплянувала й почала оформлювати комітети в більших осередках українського поселення; повела заходи для переведення свідчень у Конгресі ЗСА в справі голодового народовбивства в Україні; підготовляє багатолюдні маніфестації в окремих містах, з центральною крайовою маніфестацією в Ню Йорку з початком червня ц.р., та підготовляє видання документального збірника про голодове народовбивство в Україні 1933 року та інше.

У заплянованих акціях УККА наголошує, що голодове народовбивство в Україні 1933 року було наслідком імперіялістичної політики Москви, з метою знесилити Україну фізичним знищенням основи буття українського народу — українського селянства. Тому УККА відзначає 50-річчя голодової облоги України в політичному аспекті, а не тільки вшануванням пам'яті жертв штучного голоду в Україні 1933 року.

Створення нового Крайового комітету на Бавнд Бруку при кінці січня 1983 року, в час, коли вже існував і діє Крайовий Комітет для відзначення 50-річчя голодового народовбивства в Україні, є нездоровим дисонансом на тлі заплянованого УККА загальногромадського відзначення цієї трагічної в житті українського народу події, що може тільки послабити й затьмарити відзначення цієї події як загальнонаціональної справи та сприятиме поглибленню двоподілу української громади у ЗСА.

В ім'я добра загальнонаціональної справи та всегромадського вшанування пам'яті мільйонів жертв організованого Москвою голодового народовбивства в Україні, Екзекутива УККА прохає організації, які творили окремий комітет на Бавнд Бруку, приєднатися до всегромадських акцій відзначення 50-річчя голодової облоги України, заплянованих і здійснюваних Українським Конгресовим Комітетом Америки.

З пошаною,
За Екзекутиву УККА:

Ігнат М. Білинський
Екзекутивний заступник президента.

7-го березня 1983 р.

До
Хвальної Екзекутиви
Українського Конгресового Комітету Америки
на руки Вш. п. Ігната М. Білинського, Екзекутивного віцепрезидента
Ню Йорк, Ню Йорк, 10003

Вельмишановні Пані й Панове!

Вашого листа з 14-го лютого 1983 року, як відповідь на наше письмо з 2-го лютого 1983 року, що його ми вислали до Вас, щоб запросити „Вас до співпраці у загально-громадському всекрайовому вшануванні пам'яті жертв великого голоду в Україні" в 50-ту річницю цієї всеукраїнської національної трагедії, ми одержали, й текст його був відчитаний і обговорений на засіданні Екзекутиви Крайового Громадського Комітету в ЗСА для Вшанування Пам'яті Жертв Великого Голоду в Україні в 1932-33 рр. у дні 19-го лютого 1983 року.

Не даючи нам відповіді на подані нами три пропозиції, у Вашому листі до нас Ви повторюєте все те, що вже Ви написали у своїх обіжних листах до Вам підчинених Відділів УККА. Уважаємо, що двері залишилися відчиненими для дальшого діялогу, тому оцим звертаємося повторно з нашими пропозиціями, що їх ми висловили в нашому листі з 2-го лютого 1983 року.

Запрошуючи Вас повторно до співпраці, дозвольте підкреслити, що Крайовий Громадський Комітет у ЗСА для Вшанування Пам'яті Жертв Великого Голоду в Україні в 1932-33 рр. зорганізовано на якнайширшій всегромадській базі для виконання специфічного завдання всенаціонального характеру, — подібно до колись існуючого й діючого Крайового Громадського Комітету для Будови Пам'ятника Тараса Шевченка у Вашінгтоні. Очолюваний нами Український Громадський Комітет не ставить собі ніяких інших завдань крім гідного вшанування пам'яті жертв української всенаціональної трагедії, доконаної на живому тілі України злочинно-окупаційним московсько-большевицьким режимом. Але мусимо з притиском підкреслити, що склад керівних органів Крайового Громадського Комітету, а зокрема велика чисельність і різноманітність його членських організацій, під покровом Українських Церков, надає йому характеру якнайширшого всегромадського репрезентативного чинника.

Аналогічно до характеру й складу колишнього Комітету Будови Пам'ятника Т. Шевченкові у Вашінгтоні, у склад якого входили різні центральні організації, включно з недоконсолідованим тоді УККА, нічого не повинно б стояти на перешкоді жадній організації, а в тому й сьогоднішньому УККА, щоб включитися до співпраці в Крайовому Громадському Комітеті для гідного, соборного й об'єднаного вшанування пам'яті Жертв голодоморного народовбивства, що його комуністична й імперіялістична Москва доконала 50 років тому над Українським Народом, а зокрема українським селянством.

Ми переконані, що всі українці, які в однаковій мірі визнають принципи Четвертого Універсалу та Актів Соборности з 22-го січня 1918 і 1919 років, відчувають внутрішню потребу виступити на зовнішньому форумі соборно, об'єднано й усегромадсько якнайmогутніше, щоб якнайрішучіше й якнайефективніше засудити перед вільним світом комуно-імперіялістичні злочини Москви в Україні. Цього жде від вільних українців Нескорена Україна!

Тож, ще раз запрошуючи Вас, остаємося з пошаною,

За Український Громадський Комітет:

Проф. д-р **Петро Стерчо**, голова

23 березня 1983

Вельмишановний Пане Професоре!

Зміст Вашого листа до Екзекутиви УККА з 7-го березня 1983 року вказує на те, що Ви не взяли до уваги становища Екзекутиви УККА та запрошення приєднатися до заплянованих і здійснюваних акцій Крайовим Комітетом для відзначення 50-річчя голодової облоги України 1933 року, про що Екзекутива УККА писала в листі з 14-го лютого 1983 року.

Ваше твердження, що „Крайовий громадський комітет" зорганізовано на Бавнд Бруку „на якнайширшій всегромадській базі", розходиться з дійсністю у світлі звідомлення в щоденнику „Свобода", 24-го лютого 1983 року, де виразно сказано, що цей „Крайовий громадський комітет" постав з ініціятиви „комітету за правопорядок в УККА", отже творили його представники організацій, які не співдіють з УККА, а це далеке від „якнайширшої всегромадської бази".

Єдиною центральною репрезентацією українців у ЗСА є Український Конгресовий Комітет Америки, в системі якого є дотепер усі крайові українські самостійницькі організації, включно з тими, які оформили „комітет за правопорядок", і створений з ініціятиви УККА Крайовий Комітет для відзначення 50-річчя голодового народовбивства в Україні є справжнім всегромадським комітетом.

Ні при чому тут аналогія до Комітету Побудови Пам'ятника Шевченкові, бо якраз цей Комітет був створений з ініціятиви УККА, і заходами УККА був схвалений Конгресом ЗСА закон про побудову Пам'ятника у Вашінгтоні та силами УККА і громади був він здвигнений.

Якщо насправді у всіх українців є бажання якнайрішучіше й якнайефективніше засудити перед вільним світом московські злочини в Україні, про що згадуєте в листі, тоді нічого не стоїть на перешкоді для успішного всенаціонального відзначення цієї трагічної для українського народу події в рамах акцій, заплянованих всегромадським Українським Комітетом, до чого поновно Екзекутива УККА усіх запрошує.

З пошаною,
За Екзекутиву УККА:
Ігнат М. Білинський,
Екзекутивний заступник президента УККА.

Християнська...

(Продовження зі стор. 2)

Може й дехто з нас скаже: яке діло єпископам мішатись у питання стратегії оборони, коли вони не мають у тій матерії належного знання та досвіду? Ледве чи той закид може бути оправданий. Конференція працює над питанням уже два роки. Єпископи студіюють це питання. Вони переслухували визначних знавців воєнного ремесла, як секретаря оборони Вайнберґера, підсекретаря Державного департаменту Іґлбирґера, дорадника Президента в справах безпеки Кларка, шефа делеґації для переговорів про роззброєння в Женеві Ровні та 24 репрезентантів академічного світу і політики, щоб мати змогу вивчити питання якомога всебічно. Білий Дім давав вияснення, переконував, інтервеніював у Ватикані. Не без принуки з боку Адміністрації Реґена відбулась у цій справі конференція европейських єпископів. Але всі ці заходи не мали великого впливу на захитання поглядів американського єпископату стосовно морального осуду приготувань до нуклеарної війни. Тон Пастирського листа злагіднено з уваги на поставу Кремля; висловлено жаль, що такого роду пресії неможливо застосовувати до совєтських нуклеарних зброєнь; все ж основної настанови не змінено.

Якщо отже йдеться про компетентність чи її недостачу в поглядах єпископату, то ледве чи той закид витримує критику. Я чи ви, вислухавши аргументи за і проти, виявлені компетентними знавцями під час переслухання комісії єпископів, напевно дійшли б до переконання такого ж як єпископи, — що продовжування зброєнь- є чисте безглуздя.

Яке значення може мати такий осуд нуклеарної війни і готувань до неї у формі „Пастирського листа"? Чи бувши проти поглядів єпископату, матимемо моральний обов'язок сповідатись із того „гріха"? Мабуть з тим не буде інакше, як з обсервуванням енцикліки „Humanae Vitae" в справі контролі народин. А все ж імпакт Листа непроминаючим буде.

Треба згадати, на марґінесі, що проєкт листа находить широкий відгомін серед протестантського світу. протестанти почали подібну акцію скоріше як американські католики. Майже 10 мільйонове Об'єднання Методистів заявилося проти нуклеарних зброєнь ще в 1946 році, теж Світова Рада Церков (1953) квакери консервативні полудневі баптисти, як теж Лютеранська церква. Проте реакція протестантського світу (він налічує 71 мільйон душ), розбитого на секти, не була ніколи надто вагома, бо не була скоординована, і не заторкувала морального принципу зброєнь у такій глибині, як це чинить проєкт постави католицького світу в ЗСА.

Чи викличе настанова католицького єпископату роздор серед католиків, чиюсь ворожість? Ледве. Безсумнівy, ця акція сприяє Кремлеві. Але треба тямити одне, — забувши про те, що американці — це „ґуд ґайс", а совєти — це „бед ґайс", — годі не взяти до уваги те, що ввесь клопіт з нуклеарною зброєю започаткували ЗСА, а не совєти, і не совєти, а Америка насправді застосувала цю жахливу зброю в Японії. То може і черга на Америку започаткувати ліквідацію цієї загрози над нашою плянетою?.. Мені ж лежить на серці те, що, на випадок вживання цієї зброї моя батьківщина — Україна — була б перша зметена з лиця землі, а я хотів би, щоб вона перетривала нинішнє лихоліття. Дальша розбудова нуклеарної зброї насправді дуже ризиковна, бо завжди в історії так бувало, що, коли наготуєш забагато зброї, то когось може скортіти вжити її. Якщо ж ідеться про „паритет", за який так змагається президент Реґен, то яка різниця, чи совєти мають достатньо нуклеарної зброї, щоб знищити світ вісім разів, а Америка має стільки — щоб знищити світ тільки сім разів?...

